

N:o 68.

Af Herr J. E. Wikstèn: Angående skrifvelse till Kongl. Maj:t om förändrade bestämmelser rörande öfverlåtelse af åborätt till kronohemman och krononybyggen.

I de delar af landet, der kronohemman och krononybyggen företrädesvis finnas, synes behovet af förändrade bestämmelser angående öfverlåtelse af åboskap till desamma i hög grad göra sig gällande.

Genom bestämmelser i Kongl. Maj:ts nådiga bref af den 5 Februari 1808 och Kongl. Kammarkollegii derå grundade kungörelse af den 29 i samma månad var öfverlåtelse till åborätt å kronohemman så begränsad, att knappast någon öfverlåtelse till person utom åboens släkt kunde lagligen komma till stånd.

Då bestämmelserna i nämnda konungabref i många afseenden visade sig olämpliga, förordnades genom Kongl. Maj:ts nådiga kungörelse den 8 Maj 1863:

»Att den, till hvilken åborätt å kronohemman blifvit af annan öfverlåten, skall, vid derom, enligt nådiga brefvet den 5 Februari 1808 och Kammarkollegii derpå grundade kungörelse den 29 i samma månad, skeende anmälan hos Vår Befallningshafvande, tillika uppgifva och med företeende af öfverlåtelsehandlingen styrka beloppet af den löseskillning, som för öfverlåtaren kan vara betingad;

att underrättelse om löseskillningens belopp jemväl skall inflyta i Vår Befallningshafvandes kungörelse om den skedda öfverlåtelsen;

att den företrädesrätt till hemmanets besittning, som på grund af nyssberörda författning tillkommer förre åboens anförwandter, skall hädanefter, i öfverensstämmelse med stadgandena i 6 kap. 1 § Jordabalken och i nådiga förordningen angående krono-rusthåll den 22 Febr. 1749, vara inskränkt till syskonbarn eller dem som i lika led med dem äro;

samt att den, som på grund af sådan skyldskap sig inom förelagd tid anmäler till hemmanets besittning, skall dervid hos Vår Befallningshafvande dels nedsätta löseskillingsbeloppet, hvilket, i händelse hemmanet honom tillerkännes, skall till afträdaren utbetalas, sedan denne, om så yrkas, inför domstol edligen styrkt, att han på god tro så tingat och betalt, som öfverlåtelseafhandlingen innehåller, dels ock ställa vederhäftig borgen för den ersättning, som för nödig och nyttig å hemmanet under tiden nedlagd förbättring kan varda afträdaren tillerkänd.»

Sedermera förklarades genom Kongl. Kammarkollegii kungörelse af den 7 Juli 1876: »Att bestämmelserna i Kongl. kungörelsen den 8 Maj 1863 angående en utvidgad frihet i afseende på öfverlåtelse af åborätt å kronohemman ej äro tillämpliga å krononybyggen och att följaktligen de i berörda afseenden i 4:de punkten i Kongl. brefvet den 5 Februari 1808 och Kongl. Kollegii derå grundade kungörelse den 29 i samma månad förekommande stadganden fortfarande äro för nybyggen gällande.»

Skall nu i grund af ofvanberörda stadganden besittningsrätten till kronohemman af behörigen antagen åbo till person i fjernare släktskap eller till oskyld försäljas eller öfverlätas, är detta vanligen förenadt med trassel och besvärligheter för köparen. Under alla omständigheter skall köparen för ganska lång tid vara i ovisshet om, huruvida han till ständig åbo blir antagen. Denna ovisshet, med i öfrigt med den i ofvanberörde Kongl. kungörelse af den 8 Maj 1863 bestämda lösningsrätten å kronohemman förenade omständigheter medverka dels till att en åbo, som saknar så väl håg och insigt som förmåga att som sig bör bruka ett kronohemman och därför önskar sälja besittningsrätten, ej allenast har svårt att finna en bra köpare utan äfven i regel får för besittningsrätten mindre betaldt, och dels att en olämplig åbo allt för länge besitter ett sådant hemman till men för hemmanets rigtiga skötsel och förbättrande.

Om nu bestämmelserna för öfverlåtelse af kronohemman äro olämpliga och otidsenliga, äro ofvanberörda bestämmelser för öfverlåtelse af krononybyggen det i ännu högre grad, i ty att en närmare släkting till öfverlåtaren kan till men för den som förvärfvat sig besittningsrätten tillägna sig åboskapet utan erläggande af någon löseskillning. Det har till och med händt, att åbo sålt besittningsrätten till kronony bygge åt oskyld person och af honom uppburit bestämd köpesumma, har sedan anordnat så att hans son gjort författningsenlig anmälan om åboskapets öfvertagande, hvilken också utan erläggande af någon löseskillning till

åbo antagits, och köparen följaktligen ej allenast gått miste om åboskapet utan äfven förlorat den penningesumma han för detsamma erlagt.

Med sådana exempel för ögonen är det gifvet, att den duglige jordarbetaren aktar sig för att köpa besittningsrätten till ett krononybygge, för så vidt öfverlåtaren eller säljaren har några släktingar, hvilket ju oftast är fallet.

Hvilken hämsko är icke detta för nybyggenas upparbetande och tidsenliga skötsel! Motsatsen (d. v. s. tidsenligare bestämmelser för öfverlåtelse) skulle helt säkert blifva till gagn för många människor, hvilka derigenom kunde af nybyggen njuta sin utkomst.

På grund af hvad jag sålunda haft äran andraga, vågar jag vördsamt hemställa, det Riksdagen måtte besluta

att hos Kongl. Maj:t genom skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes förordna sådana förändrade bestämmelser angående öfverlåtelse af åboskap till så väl kronohemman som nybyggen, att åbo erhåller fullkomlig frihet att vare sig till skyld eller oskyld person öfverlåta besittningsrätten, och att följaktligen öfverlåtarens släktingars företräde till åboskapet i sådant hänseende undanrödjes.

Men derest denna min gjorda framställning ej skulle vinna Riksdagens bifall, hemställes det Riksdagen behagade

hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, med ändring af bestämmelserna i Kongl. Kammarkollegii ofvanförmälda kungörelse af den 7 Juli 1876, förordna, det Kongl. kungörelsen af den 8 Maj 1863, angående utvidgad frihet i afseende på öfverlåtelse af åborätt å kronohemman, äfven blefve för krononybyggen tillämplig.

Stockholm i Januari 1885.

J. E. Wikstén.

Häruti instämma:

P. A. Hellgrén.

Nils Wallmark.